

KOCA REN (1986) FAKİR BAYKURT (1929-1999)

Hakkında

Fakir Baykurt'un, anlatının Almanya'da geçtiği roman dizisi *Duisburg Üçlemesi*'nin ikinci eseri *Koca Ren*, Remzi Kitabevi tarafından 1986 yılında kitap halinde yayımlanmıştır. Birçok açıdan dönemin Türkiye'sinin toplumsal ve siyasal panoramasına ayna tutan roman üç yüz dört sayfadan ve kırk bir bölümden oluşmaktadır. Literatür Yayınları tarafından 2018 yılında yapılmış olan baskının arka kapağında eserin mahiyetiyle ilgili şu ifadeler yer verilmiştir: "Fakir Baykurt Almanya'da kaleme aldığı Duisburg üçlemesinin ikinci kitabında, dizinin diğer romanları *Yüksek Fırımlar* ve *Yarım Ekmek* de olduğu gibi yine işçi ailelerinin sorunlarına değiniyor. Ancak bu kez sorunları, yine o her zamanki sahici, sıcak ve buruk bir tat bırakan üslubuyla, ikinci kuşağın gözünden anlatıyor" (Baykurt 2018). *Koca Ren* adlı romandaki anlatının zaman aralığı dört ayı aşmaktadır. Anlatıda geçen vakaların gerçek zamanının 1980'li yıllar olduğu anlaşılmaktadır. Anlatının açık uzamı genel olarak Duisburg olsa da zaman zaman vakaların başka şehirlerde de geçtiği görülür. Anlatıdaki ana anlatı kişilerinin mensubu olduğu Sarıkaya ailesi Burdur'a bağlı Hacılar köyünden gelmektedir. Anlatının kahraman-anlatıcı tarafından içöyküsel bir şekilde ilerlediği görülmektedir. Toplumcu-gerçekçi yazınsal kuramın bütün uygulamalarına ve ilkelerine uygun olan anlatı, gerçekçi üslubuyla altyapısal ve üstyapısal sorunları irdelemektedir. Anlatının Adem Sarıkaya adlı başkişisi aracılığıyla Almanya'ya işçi olarak göç etmiş olan Türk ailelerinin çocuklarının mevcut eğitim sistemi içinde yaşadığı sorunlara değinilir.

Özet

"Okur, *Duisburg Üçlemesi*'nin ikinci romanı olan *Koca Ren* boyunca Türklerin Almanya'da, başta eğitim olmak üzere pek çok konuda yaşadığı sıkıntılara, yıllar önce işçi olarak göçen Salim Sarıkaya'nın on dört yaşındaki oğlu Âdem'in Ren Nehri ile dertleşmeleriyle tanıklık eder. Alman eğitim sistemine uyum sağlayamayan Türk öğrenciler, sistemle ve sistemin içindekilerle çatışmaya başlar; babasının büyük umutlarla Almanya'da okumasını istediği Âdem, derslerinde başarısız olur ve bu çatışma sebebiyle baba ile oğlun arası açılır. Bunca sıkıntıya bir de memlekette bıraktıklarının özlemi eklenince Âdem Almanya'da yalnızlaşır ve mutsuzlaşır. Âdem'i sıkan bir diğer unsur ise Yeşil Cami'nin imamı Alaaddin Hoca ve onun insanların dini inanışlarını sömürerek zorla para toplayan tutumudur. Hoca, biriken paraların Afganistan'daki din kardeşlerine gönderildiğini söyler; fakat Âdem para vermeyi kabul etmeyince ikili arasında bir münakaşa olur ve Kuran kursuna gitmeyi bırakır. Kursu bıraktığı hâlde Alaaddin Hoca'nın ve onun temsil ettiği zihniyetin baskını sosyal çevresinde duymaya devam eder. Baba Salim Sarıkaya, içine kapanan oğlunun biraz sosyalleşmesi için Kenan adında güvenilir işler yapan hemşerisiyle dolaşmasını ister. Âdem, Kenan'dan pek hoşlanmaz; fakat Kenan ile birlikte çalışan Gül Ablası'nı ve Cemal'i çok sever. Roman içinde gelişen olaylardan sonra Kenan'dan uzak durması gerektiğini anlayan Âdem, Oma Johanna ile tanışır ve onun yardımlarıyla başta dersleri ve okuldaki sosyal yaşamı olmak üzere pek çok sorunun çözülmesi için adımlar atar" (Çetin 2021, 124-125).

Kişiler

Adem Sarıkaya Anlatının başkişisi olan Adem, on beş yaşındadır ve Almanya'da Hauptschule adı verilen bir okulda eğitim görmektedir. Salim ve Hacer Sarıkaya çiftinin oğullarından biri olan Adem, Almanya'da maruz kaldığı ayrımcılıktan dolayı zaman içinde içe kapanık bir karaktere dönüşmüştür. Aile mensupları tarafından sürekli zekasıyla ön plana çıkarılmış olan Adem'in mühendislik ya da tıp fakültesi okumasının hayali kurulmuştur. Fakat Adem Almanya'daki mevcut eğitsel sorunlar nedeniyle eğitim konusunda ciddi sorunlar yaşar.

Salim Sarıkaya 1960'lı yıllarda işçi olarak Almanya'ya yerleşmiş olan Salim Sarıkaya, başlangıçta birkaç yıl maden ocaklarında çalıştıktan sonra bir demir-çelik fabrikasında demir eritmececi olarak çalışmaya başlamıştır. Hak etmiş olmasına rağmen yabancı olmasından dolayı ustalığa ya da

ustabaşılığa yükselememiştir. Ortaokul öğretmeni olması beklenirken siyasi eylemlere katılmış olan oğlu Adnan'la aynı kaderi paylaşmasını istemediği Adem'in iyi bir eğitim alması için elinden geleni yapar. Diğer yandan idam cezasına çarptırılmış olan Adnan'ın cezasının hafifletilmesi için çaba gösterir.

Gül Tanrikul Türkiye'den Almanya'ya göç etmiş olan bir ailenin kızı olan Gül, bir balıkçı lokantasında garson olarak çalışmıştır. Yirmi üç yaşında olan kadın anlatı kişinin eşi Ahmet üniversite öğrencidir. Doyumevinde çalıştığı dönemlerde Kenan'la tanışan Gül, daha fazla para kazanıp birikim yapabilmek için onun ayarladığı yaşlı ve zengin Alman erkekleriyle para karşılığında birlikte olmaya başlar. Kenan ile Ahmet arasında kalmış olan Gül içsel olarak derin bunalımlar ve çatışmalar yaşar. Kenan'a aşiktir fakat Kenan Gül'ü başka erkeklere satmaktan çekinmez.

Kenan Albayrak Almanya'ya işçi olarak göç etmiş olan bir ailenin çocuğu olarak para kazanma hırsı nedeniyle yasa dışı işlere bulaşmıştır. Esrar, uyuşturucu madde satıcılığının yanı sıra zengin ve yaşlı erkeklere kadın da satmaktadır. Kişilik yapısı olarak tam anlamıyla olumsuz bir tiplene olmasa da içine düşmüş olduğu batağa başkalarını da çekmekten çekinmez. İlişki yaşadığı Gül'ün para karşılığında başka kadınlarla birlikte olmasına izin verir ve kendisine saygı duyan Cemal'le Adem'i kötü yola çekmeye çalışır.

Frau Wolf "Almanya romanlarında Alman öğretmenler ve eğitimciler genel olarak olumsuz kişilik özelliklerine sahiptir. Farklı milletlere mensup öğrencilerle Alman öğrenciler arasında alenen ayrımcılık yapan, Alman öğrencilerle diğer öğrenciler arasında ikilik yaratacak tarzda haksız tutum ve davranış içine giren bu öğretmenler eleştirel bir bakış açısıyla çizilmiştir" (Karabela (Şermet) 2007, 586). Okul müdürü olan kadın anlatı kişisi yabancı öğrencilere karşı ayrımcı tavırlar sergiler. Daha önce hiç evlenmemiş ve kendini mesleğine adanmış olsa da oldukça çıkarıcı ve maddiyatçı bir kişiliğe sahip olan Herr Toprak'la ilişki yaşar.

Oma Johanna "Seferberlik yıllarında erkeklerin askerde olmaları sebebiyle fabrikalarda, maden ocaklarında kadınları çalıştıran Almanya, Oma Johanna'yı kömür ocağında işe sokar. Günde on iki saat çalışan Oma, savaş yılları geçtikten sonra Türklerin göçmeye başlamasıyla diğer kadınlar gibi kömür madenlerinde çalışmaktan kurtulur. Devletlerin savaş merakına ve bu merak için durmadan silah üretmelerine karşındır; Almanların altı yıl boyunca akıllı diye bir delinin ardından gidip dünyayı ateşe verdiğini ve sonrasında kendinin de yandığını düşünür" (Çetin 2021, 127).

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Hacer Sarıkaya, Adnan Sarıkaya, Fatih, Frau Platte, Türkân Gümüş; idealist Türk öğretmeni, Herr Sadık Toprak; çıkarıcı din ve Türkçe öğretmeni, Katharine Klein; müfettiş, Melanie; Adem'in sıra arkadaşı, Ali, Cemal, Achim; Salim'in on yedi yıllık iş arkadaşı, Aydan; Adem'in ablası, Sadık; Adem'in dedesi, Zehra; Adem'in ninesi, Mustafa; Adem'in eniştesi, Cihan; Aydan'ın oğlu, Orcan Bey; avukat, Rudolf Boart; papaz, Haşmet Usta, Rudi Eisenreich, Jürgen, Çumralı Mehmet, Alaaddin Hoca; Yeşil Cami'nin imamı, Helmut Bunter; papaz vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Sarıkaya Ailesinin Genel Durumu Anlatı, Burdur'un Yeşilova ilçesine bağlı Hacılar köyünden Duisburg'a işçi olarak göç etmiş olan bir ailenin erkek çocuğu olan Adem Sarıkaya'nın Ren Nehri kıyısında nehirle dertleşmesiyle başlar. Duisburg'da yaşayan ve Hauptschule'da okuyan Adem, Almancayı iyi bir seviyede öğrenmiş olmasına rağmen oldukça yalnızdır. Bundan dolayı memleketine, dedesine, ninesine ve geldiği topraklara özlem duyar. Konuşacak ve derdini anlatacak hiç kimsesi olmadığını düşündüğü için de Ren Nehri'yle konuşur. Rur Havzası'nda bulunan Duisburg'a yerleşmiş olan Sarıkaya ailesi emeğini satarak geçimini sağlamaktadır. Baba Salim Sarıkaya Duisburg'da bulunan bir kömür ocağında çalışmaktadır. Eğitim Enstitüsü'nü bitiren ve öğretmen olmak isteyen oğlu Adnan'ı eğitimine devam etmesi için Türkiye'de bırakmıştır. Fakat Adnan Dev-Genç gibi devrimci oluşumların içinde faaliyet gösterdiği gerekçesiyle tutuklanır ve Mamak Cezaevi'ne yerleştirilir. Dönemin sıkıyönetim mahkemesi tarafından idama mahkûm edilen Adnan'ın savunmanlığını yapan Orcan Bey mahkeme sürecini devam ettirebilmek için daha çok para ister. Aylardır durmaksızın gözyaşı döken Hacer Sarıkaya Adnan Sarıkaya'nın yargılama sürecinin devam edebilmesi için Orcan Bey'e ödeme yapmak amacıyla Ankara'ya gidecektir.

Adem'in Sorunları ve Dert Edindikleri Gymnasium'da okuması gerekirken iki defa sınıfta kalmış olan Adem Hauptschule adı verilen okula gönderilmiştir. Adem'in en büyük korkularından biri

zekâ engelliler okuluna gönderilmektedir. Mevcut eğitim sistemi ve onun organlarının işleyiş şekli nedeniyle oldukça dezavantajlı bir konumda olan Adem eğitim aldığı okulda ötekileşmiş ve yalnızlaşmıştır. Bundan dolayı Adem, dedesi Sadık'a ve Zehra Ninesine özlem duymaktadır. Ren Nehri kenarında Burdur'un güzel coğrafyasını ve dedesinin güzel atlarını hatırlar. Eşeler Dağı'nın eteğinde bulunan Salda Gölü'ne özlem duyar. Ağabeyinin sıkıyönetim tarafından haksız yere ölüme mahkûm edilmesine, babasının acımasız ve ağır koşullar altında çalışmasına, annesinin sürekli gözleri yaşlı bir durumda olmasına ve Almanya'da maruz kaldıkları ötekileştirmeye içten içe sitem eder.

Hacer'in Adnan'ın Davasıyla İlgilenmeye Gitmesi Daha önce Aydan'ın eşi olan Mustafa arabasına yedi kişi alarak seyahat etmiştir. Fakat Almanya'daki kanunlara göre bir arabaya beşten fazla kişi alınmamaktadır. Aksi halde kanunlara karşı gelen kişiler ağır cezalara çarptırılmaktadır. THY uçağıyla Ankara'ya gidecek olan Hacer Sarıkaya yolculuk için hazırlık yapar. Düsseldorf'taki havaalanından kalkacak olan uçak için ulaşım aracı gerekmektedir. Tam olarak ne iş yaptığı bilinmeyen Kenan sayesinde bir araç bulunur. Bu sayede aile üyelerinin havaalanına ulaşım sorunu giderilmiş olur. Kişi başına düşen kargo ağırlığını oldukça aşmış olan Sarıkaya ailesi, İstanbul'a gidecek yolcular arasında çantaları taşıyabilecek birilerini aramaya başlarlar. Damat Mustafa Velbert'en Ankara'ya cenaze götürülen arkadaşlarının hiçbir yükünün olmadığını ve çantaları onlara verebileceklerini söyler. İlk defa tek başına uçak yolculuğu yapacak olan Hacer Sarıkaya'ya neler yapması gerektiği ve çantaları nereden alacağı söylenir. Hacer Sarıkaya da aile üyelerine dikkat etmelerini ve özellikle Adem'le ilgilenmelerini söyler. Çantalar, on dört yaşında iş kazası nedeniyle hayatını kaybetmiş olan çocuğun cenazesini taşıyacak kişilere verilir. Hacer Sarıkaya bir cenazeyle birlikte yolculuğa çıkmaktan korksa da uçağa biner ve Ankara'ya doğru havalanır.

Adem'in Okulda Yaşadığı Sorunlar İki yıl sınıf tekrarı yapmış olan Adem Sarıkaya 6. sınıfta okumaktadır. Alman asıllı öğretmenlerle çeşitli sorunlar yaşayan Adem aynı zamanda din dersi ve Türkçe dersi veren Türk asıllı öğretmen Sadık Toprak'la da ciddi sorunlar yaşamaktadır. Gelecekte okulda verilen din derslerinin ve Türkçe derslerinin hiçbir işe yaramayacağını düşünen Adem bütün ilgisini ve odağını Almancaya verir. Fakat, Frau Platte gibi, Alman öğretmenlerle yaşadığı sorunlar nedeniyle Adem Almanca dersinden sürekli kötü not almaktadır. Almanca bilgisi oldukça iyi bir seviyede olmasına rağmen maruz kaldıkları ayrımcılık yüzünden sürekli kötü not almaktadır. Sıra arkadaşı olan ve cüsseli bir fiziksel yapıya sahip olan Melanie tarafından zorbalığa maruz kalır. Melanie Adem'le uğraşır ve onu sürekli öğretmenlere şikâyet ederek onun ceza almasını sağlar. Bundan dolayı Adem okuldan iyice soğumuş ve mümkün olduğunca kendini dışarı atıp Ren Nehri kıyısına gelmektedir. Din dersine girmeyi reddedip yalnızca Almanca derslerine girmeye özen gösteren Adem, ders sona erdikten sonra Duisburg caddelerinde yürümeye başlar.

İnsanların Dinen Sömürülmeye Çalışmaları Salim Sarıkaya demir-çelik fabrikasının yanındaki Halle'de çalışmaktadır. Fabrika bacalarından çıkan kara dumanlar yüzünden kararmış olan kilisenin önünden geçen Adem, Hristiyan cemaatin her geçen gün azaldığını görür. Bundan dolayı kilisenin papazı olan Rudolf Baart Türk çocuklarının kiliseye gelmeleri için çalışmaya başlamıştır. Salim Sarıkaya Adem'i Almanca öğrenmesi için kısa bir süreliğine Rudolf'un derslerine göndermiş olsa da bilinmeyen bir sebepten dolayı Adem Rudolf'un verdiği derslere katılmayı bırakır. Aynı şekilde bir apartmanın alt katına yapılmış olan Yeşil Cami'nin imamı Alaaddin Hoca'nın derslerine de gitmemektedir. Zira Adem küçüklüğünde Kuran'ı hatmetmiştir. Alaaddin Hoca bölgede yaşayan Müslüman Türklerin camiye yeterince para yardımında bulunmamalarından şikayetçidir. Yapılan yardımların Afganistan'da mücadele veren Müslüman örgütlere gönderildiğini ve yardım yapmayan Müslümanların tanrı tarafından taşa dönüştürüleceğini söyler. Onun bu vaazlarından yorulmuş ve yılmış olan kişiler camiye gitmemeye başlamışlardır. Haşmet Usta gibi halkçı ve ilerici işçiler Adem'e geleceğin geçmişten daha iyi olacağını söylerler. Zira Adem gelecekte insanların geçmiştekinden daha kötü olacağını sürekli olarak büyüklerinden duymaktadır. Fakat Haşmet Usta diğerlerinin aksine Adem'e geleceğin geçmişten daha iyi olacağını söyler.

Eğitim Sistemindeki Sorunlar ve Adem'in Ayrımcılığa Maruz Kalması Horten mağazasında ambar şefliği yapan bir babanın kızı olan Melanie, her sınavda Adem'den kopya çekmesine rağmen ondan daha yüksek not alır ve onunla uğraşan kendisi olmasına rağmen kendisi cezalandırılmaz ve her seferinde ceza alan kişi Adem olur. Ne yaparsa yapsın Alman öğretmenlerini bir türlü memnun edemeyen Adem'e Melanie Klöcknerhaus'a gidip saçlarını sarıya boyatmasını önerir. Almanların esmer tenli ve siyah saçlı insanlardan hoşlanmadıklarını ve saçını sarıya boyayarak en azından sınavlardan not olarak üç alabileceğini söyler. Okul müdiresi Frau Wolf Sarıkaya ailesine mavi renkli şikâyet mektuplarından göndererek Adem'in derslerdeki kötü durumunu haber verir. Öğretmenliğin

yanında aracıyla Müslüman mahallelerinden helal et satan Sadık Toprak, genelde ders sırasında uyur ve öğrencilere kitaptan metinler okutur. Kariyerinde çok hızlı ilerlemiş olan Melanie'nin babasının aksine Salim Sarıkaya, dört yıl boyunca Warsum'daki kömür madenlerinde çalıştıktan sonra Halle'de demir eritmece olarak çalışmaya başlamıştır. Türk olmasından dolayı hak etmiş olmasına rağmen usta ya da ustabaşı yapılmamıştır.

Cemal, Adem ve Kenan Üçlüsünün Almanlarla Türkler Arasındaki Farklar Üzerine Konuşmaları
Yakınlarının ısrarı üzerine Adem, genellikle Müslüman Türklerin kullandığı kapalı bir havuza yüzmek amacıyla gider. Tanıdıklarından biri olan Cemal havuzda yüzen kızlardan birini gözüne kestirir. Genç kızın güzelliğinden etkilenmiş olan Cemal cinsellikten bahsetmeye başlar. On iki yaşından itibaren insanın cinsel dürtülerinin ve fonksiyonlarının çalışmaya başladığını söyler. Domuz etiyle beslenen Alman kızlarının çok genç yaşta cinsel ilişkiye girmeye başladıklarını ve kıskançlık duygularının olmadığını söyler. Cemal'e göre Almanların hayatta en çok ilgi duydukları iki şey; çalışmak ve sevişmektir. Cemal'e göre Almanlar sevişme konusunda daha fazla bilgiye sahiptirler. Fakat Türklerin cinsel olarak daha güçlü olduklarını düşünür. Fakat görüşlerden biri de cinsel doyumsuzluk ve şehvet gibi duygular barbarlara özgüdür. Almanlara göre üstün insan bu tip dürtülerden ve duygulardan sıyrılmış olmalıdır. Gözüne kestirdiği güzel kızla konuşmaya yeltenen Cemal, onun Türk olduğunu anlar. Türk kızlarının Almanlaşmaya başladıklarını gören Cemal şaşkınlığını gizleyemez. Zira Cemal'e göre Türk kızları ev işleriyle uğraşır ve sürekli dini vecibelerle ilgilenirler. Kenan, Cemal ve Adem üçlüsü İzmirli Mustafa'ya ait Yeni Ankara Doyumevi'ne giderler. Yemek sırasında Adnan'ın ve Almanya'daki Türk işçilerin durumu üzerine konuşurlar. Sıkıyönetimin Türkiye'de idam ettiği devrimci gençler ve cezaevinde bulunan siyasi mahkumlar üzerine konuşulur. Kenan Adnan'ın Eren Erdem'le aynı kaderi paylaşmayacağını ve onun özgür bırakılacağını söyler. Almanya'daki Türk işçilerinin örgütlenmesi ve birbirlerine sahip çıkmaları gerekmektedir. Son olarak Alman kadınlarından bahseden grup cinsellikten bahsederler ve Adem'e Salim'in birlikte olduğu Alman kadınla hala görüşüp görüşmediği sorulur. Adem Kenan'a Salim'in o kadında ne bulduğunu bilmediğini fakat görüşmeye devam ettiğini söyler. Almanların kıskançlık duygusunu bilmedikleri ve cinsellik konusunda oldukça rahat oldukları üzerinde durulur.

Adem'in Yalnızlığı ve Hayalleri Kenan'ın BMW marka arabasıyla eve dönmüş olan Adem çevredeki çocukların kendisine hayran gözlerle baktıklarını görür. Küçük kardeşi Fatih'in Aydan ablasında olması, annesinin Ankara'ya gitmiş olması ve babasının fabrikada çalışıyor olmasından dolayı evde yalnızdır. Almanca dersine çalışmaya çabalayan Adem hayallere dalar. Meryem adlı genç bir kıza dedesinin Burdur'daki atlarından bahseder. İyi bir at sürücüsü olduğunu ve memleketine gittiğinde onu atlardan birine bindireceğini söyler. Meryem Adem'e onunla evlenmek istediğini ve ileride birlikte ata binip uzak diyarlara gidebileceklerini söyler. Meryem Adem'e ilk önce yanağını, ardından dudaklarını ve ileride de göğüslerini öptüreceğini söyler. Kendini çok yalnız hisseden ve Almanca dersine çalışmak istemeyen Adem, çocukluğunun hayal dünyasında kaybolur.

Gül ile Kenan'ın Yoz İlişkisi Emscher hızlı yolundan Essen'e doğru ilerleyen Kenan'ı Gül telefonla arar. Gül Kenan'a acil görüşmeleri gerektiğini söyler. Kenan Gül'ü görmek amacıyla Essen'e doğru yol alır. Üniversitede okuyan ve tez hazırlamakta olan Ahmet adlı eşine Richard Wagner sokağındaki doyumevinde çalıştığını söyleyen Gül, bir süredir Kenan'la ilişki yaşamaktadır. Çeşitli bahanelerle eşini oyalayan Gül Kenan'ın ayarladığı müşterilerle para karşılığında cinsel ilişkiye girmektedir. Son olarak Kenan tarafından Rudi Eisenreich'in yanına götürülen Gül zengin ve yaşlı adamla birlikte olur. Weseler Caddesi'ndeki Jörg'ün doyumevinde çalıştığı dönemlerde Türk bir işçinin Köroğlu varyantlarından birini anlattığına kulak misafiri olan Gül, daha önce babasından Yıldızeli ve Antep varyantlarını dinlediğini hatırlar. Türklerin kendisine sarkıntılık etmelerini istemediği için daima Almanca konuşmaya gayret gösteren Gül, Köroğlu hikayesini anlatan adama yanlılıkla Türkçe cevap verir. Yaşamış olduğu bu olay Gül'ü derinden etkiler.

Gül'ün Hayat Kadını Olması Kenan'la gizli bir ilişki yaşamaya başladıktan bir süre sonra Gül'e daha fazla para kazanabileceği bir iş teklif edilir. Kenan Gül'e kendisini zengin ve yaşlı Alman erkeklerine kiralamayı teklif eder. Türk lirasının her geçen gün değer kaybettiğini gören ve kazandığı parayla kıt kanaat geçinmekten bıkmış olan Gül, Ahmet'e rağmen başka erkeklerle para karşılığında birlikte olmayı kabul eder. Jörg ve Heinrich gibi yaşlı Almanlar Gül'ün düzenli müşterileridirler. Bir yandan Ahmet'in tezini bir an evvel bitirmesini ve hayat kadınlığını bırakmayı isterken diğer yandan Kenan'la birlikte olmak ve ciddi miktarlarda para kazanıyor olmak hoşuna gider. Çeşitli bahanelerle Ahmet'in yanından ayrılıp Kenan'ın anlaştığı yaşlı erkeklerle bir araya gelen Gül banka hesabında ciddi miktarda para biriktirmiştir. Müşterilerden alınan ücret Kenan ve Gül ikilisi arasında eşit bir

şekilde pay edilir. Kenan Gül'ü kadın pazarlamanın ve hayat kadınlığının da namuslu bir iş olabileceğine ikna etmiştir. Bir gün doğum kontrol testi yaptıran Gül'ün müşterilerinden biri tarafından hamile bırakıldığı ortaya çıkar. Kenan Gül'e en yakın zamanda çocukla ilgileneceklerini ve onu aldirtacaklarını söyler. Gül, müşterileriyle birlikte olduğu günlerde ne Kenan'la ne de Ahmet'le birlikte olmamaktadır. İçten içe yaptığı işten rahatsızlık duysa da onu bırakmayı bir türlü başaramaz.

Adem'in Okulda Maruz Kaldığı Haksızlıklar Melanie, aynı sırayı paylaştığı Türk arkadaşı Adem'e oldukça pis koktuğunu ve nefes alamadığını söyleyerek sataşır. Melanie'nin kışkırtmalarından bıkmış olan Adem, asıl pis kokan kişinin kendisi olduğunu ve okula gelmeden bir gece önce duş aldığını, kıyafetlerini ve çarşafalarını yıkadığını söyler. Melanie'nin ağlaması ve mızızlanması üzerine Frau Platte ikilinin yanına gelir Adem'e kızar. Her ne kadar Adem suçsuz olduğunu ve Melanie tarafından iftiraya uğradığını söylese de Frau Platte onu dinlemez. Öğretmeni ve sıra arkadaşı tarafından haksızlığa uğradığını düşünen Adem Frau Platte'nin isteklerine karşı çıkar. Adem'i Müdire Frau Wolf'un yanına götürmek isteyen Frau Platte, isteğine karşı çıkılmış olmasından dolayı Adem'e tokat atar. Ardından dersi terk edip Frau Wolf'a Adem'i şikâyet eder. Her ne kadar Adem kendini savunmaya çalışmış ve haksızlığa uğrayan tarafın aslında kendisi olduğunu söylemiş olsa da onu kimse dinlemez. Frau Wolf Salim Sarıkaya'ya hem Türkçe hem de Almanca yazılmış bir mektup gönderir. Okula çağırılmış olan Salim Sarıkaya Frau Wolf'la görüşür. Frau Wolf Salim Sarıkaya'yı Adem'i zihinsel engelliler okuluna göndermekle tehdit eder. Okulda başarısız olması durumunda Adem'in geleceğinin hapis hane olacağını söyler. Alman ulusunun diğer bütün uluslardan daha üstün olduğunu dile getiren Frau Wolf, aslında Almanların Türklere ihtiyaçlarının olmadığını ve Türklerin Alman standartlarına uyum sağlamalarının gerektiğini söyler. Frau Gümüş gibi sendikacı ve eylemci öğretmenler Türk öğrencilerin haklarını korumaya çalışsalar da oldukça yalnız bırakılmışlardır. Salim Sarıkaya Frau Wolf'a Adem'in Almanya'ya gelmeden önce oldukça canlı ve zeki bir çocuk olduğunu fakat Almanya'da maruz kaldığı ayrımcılık yüzünden günden güne içine kapandığını söyler. Dedesi tarafından sürekli zekasıyla ön plana çıkarılmış olan Adem'in Almanya'da iyi bir eğitim alıp insanlığa faydalı bir doktor ya da mühendis olması istenmiştir. Fakat sürekli olarak haksızlığa ve ayrımcılığa maruz kalmış olan Adem derslerinde bir türlü başarılı olamamış ve içe kapanık bir kişiliğe dönüşmüştür. II. Dünya Savaşı'nın yıkıntılarından yeni bir şehir ve yeni bir ülke kurmuş olan işçi sınıfının ezilmişliği ve dışlanmışlığına ağıt yakılır.

Türk-Alman Ortaklığının Neden Olduğu Eğitsel Alandaki Sorunlar Okul tarafından düzenlenen Analar Babalar Akşamı'na; Alman veliler, Türk babalar ve bütün öğretmenler katılırlar. Okullar Müfettişliğine sunulacak olan rapor için belirli konularda tartışılacak ve ortak bir kararlar alınacaktır. Türkler ve Almanlar arasında herhangi bir ayrımcılığın olmadığını göstermek amacıyla herkes davet edilir ve herkese eşit söz hakkı verilir. Frau Wolf ve Frau Platte gibi öğretmenler Türk öğrencilerin yaşadığı sorunlardan genel hatlarıyla bahsederler. Türk diliyle Alman dili arasındaki dilbilgisi farklarından dolayı Türk çocuklarının dil öğreniminde yaşadıkları zorluklara değinilir. Aynı zamanda Türk öğrencilere Alman kültürünü ve anlayışını aktarmak da oldukça zordur. Özellikle Alman kültürü ve diliyle ilgili yapılan derslerde Türk öğrenciler en basit konuların bile defalarca anlatılması gerektiğinden Alman öğrenciler derslerden geri kalmaktadırlar. Bundan dolayı Alman veliler Alman öğrencilerle Türk öğrencilerin sınıflarının ayrılmasını istemektedirler. ABD'nin pedagoji alanında yaptığı çalışmalardan faydalanan Alman devleti eğitsel alanda epeyce yol kat etmiştir. Fakat Türk öğrencilerin ve ebeveynlerin yaşadıkları uyum sorunu karşısında çözüm üretmekte zorlanırlar. Dolayısıyla öğretmenler ve yöneticiler özellikle Türk velilerden yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerinin olup olmadığını öğrenmek ister. Kimileri Türk öğrencilerin ayrı sınıflarda ders almasını kabul ederken Salim gibi bazı ebeveynlerse Türk öğrencilerin şiddet kullanarak eğitilebileceklerini önerir. Fakat Alman öğretmenler öğrencileri dövmenin eğitsel olarak faydalı olmadığını ve bunu bir çözüm yöntemi olarak kullanamayacaklarını söyler. Tartışmalar arasında Türk annelerinin toplantılara katılmamaları da Almanlar tarafından sorun edilir. Çumralı Mehmet Almanlara Almanya'da inanç özgürlüğünün olduğunu ve Türk kadınlarının başat önceliğinin aileleriyle ilgilenmek olduğunu söyler. İslamiyet ve Türklük üzerine güzellmeler yapar. Fakat Salim Sarıkaya Türklerin bu konuda eksikliklerinin olduğunu kabul etse de Türklerin ve Müslümanların Avrupalılardan geri olduğunu kabul etmez. Zira Almaların insani açıdan birçok yönden ileri olduklarını savunurken Türklerin ve Müslümanların da insani birçok alanda Avrupalılardan daha ileri olduklarını savunur. Toplantının sonunda tutulmuş olan rapor Okullar Müfettişliğine sunulması için tamamlanır. Alman kimliğini ve Almancayı temel alan eğitim sisteminde Türk öğrencilerin yeteneklerinin ve özgüvenlerinin körelendiği görülür.

Gül'ün Çocuğunu Aldırmak İçin Hollanda'ya Gidilmesi ve Adem'e Bazı Tavsiyeler Verilmesi

Rudi Eisenreich'tan gebe kalmış olan Gül, çocuğun aldırılması için Kenan tarafından Hollanda'nın Utrecht kentine götürülür. Bu yolculuk sırasında ikiliye Cemal ile Adem de eşlik etmektedir. Jörg'ün eşinin rahatsızlandığı ve onunla ilgilenmesi gerektiği yalanını uydurarak Ahmet'i kandırması olan Gül, ilk defa çocuk aldıracağı için oldukça endişelidir. Bu endişesini bastırabilmek için Adem'le sohbet eder. Adem'le Gül ikilisi Melanie üzerine konuşur. Adem Gül'e Melanie tarafından sürekli iftiraya maruz kaldığını ve onunla nasıl baş etmesi gerektiğini bilmediğini söyler. Gül Adem'e Melanie'nin kendisinden hoşlanıyor olabileceğini ve küçük çocukların ilgilerini bu şekilde gösterebileceklerini söyler. Gül Adem'e Melanie'ye iltifat etmesini ve onu dondurma yemeğe götürmesini önerir. Bu sayede Melanie'nin yumuşayacağını ve asıl niyetinin ortaya çıkacağını söyler. Okulda dersler haricinde hiçbir şekilde Almancaya maruz kalmayan Adem'e bu şekilde ileri seviyede Almanca öğrenemeyeceğini söyler. Gül Adem'e bir kız arkadaş ya da Oma bulmasını önerir. Omalar II. Dünya Savaşı sırasında erkeklerin genel seferberlikle silah altına alınmalarıyla Alman fabrikalarında ve madenlerinde çalışmış yaşlı kadınlardır. Çocukları ve torunları tarafından yalnızlığa terk edilmiş olmalarından dolayı sevgiye ve ilgiye muhtaçlardır. Gül Adem'e pazara gitmesini ve karşısına çıkan Omalardan birinin torbasını taşıyıp ona iyi davranmasını önerir. Bu sayede Omalardan birinden Almanca öğrenebileceğini söyler. İçten içe Gül Adem'in Kenan ve Cemal'le zaman geçirmesini istemez. Zira onların kötü niyetli kişiler olduklarını bilmektedir ve Adem'i kötü yola çekmek istediklerinin farkındadır. Ahmet'e yalan söylemekten, çocuk aldırarak olmaktan ve Kenan tarafından satılmaktan derin rahatsızlık duymaktadır.

Gül'ün Karnındaki Çocuğun Alınması

Arabayla Hollanda sınır kapısına ulaşmış olan Kenan, Adem, Gül ve Cemal dörtlüsü güvenlik görevlileri tarafından durdurulurlar. Yapılan evrak ve pasaport sorgulamalarında Kenan'ın fotoğrafı daha önce Almanya'dan sınır dışı edilmiş bir kişiyle eşleşir ve kullandığı Köln plakalı arabanın da sabıkalı olduğu anlaşılır. Gümrük kapısına gelen bütün yolcular hızlıca sınır kapısından geçerken dörtlünün sorgusu oldukça uzun sürer. Yapılan sorgulamalar sonucunda herhangi bir sorunla karşılaşmaz fakat grubun Hollanda'ya ne amaçla geldikleri öğrenilmek istenir. Gül'ün karnındaki çocuğu aldırarak amacıyla Utrecht'teki bir klinikten randevu aldıklarını söylemeleri üzerine güvenlik görevlileri klinikle iletişime geçip bu bilgiyi doğrulamak isterler. Almanya'da çocuk aldırarak yasak olduğu için Gül'ün Hollanda'ya geldiği ve klinikte randevusu olduğu anlaşılır. Bunun üzerine gümrük memurları grubun Hollanda'ya girmesine izin verir. Doktor Huys'un kliniğine gidilmesiyle birlikte Gül'ün kürtaj operasyonu hızlıca gerçekleştirilir. Fakat Gül operasyon sırasında Almanya'da çalıştığı yılları, ailesinin Almanya'ya nasıl geldiğini, Kenan'la nasıl tanıştığını ve Ahmet'i düşünür. Aslında oldukça kısa sürmüş olan operasyon Gül'e fazlasıyla uzun sürmüş gibi gelir. Balık lokantasında çalıştığı dönemleri ve Kenan'la olan ilişkisini uzunca düşünür. Ameliyatın bitmesi üzerine Gül'le Kenan derin bir rahatlık yaşar. Fakat Ahmet tarafından merak edilmekten çekinen Gül, klinikte bir günden fazla kalmak istemez. Kenan Gül'ü yatıştırılmaya çalışır ve onu böylesi bir duruma düşürdüğü için utanç duyar. Kenan, bir daha Gül'ü kimseye satmamaya söz verir.

Adem'in Kenan ve Cemal Tarafından Ekilmesi

Cemal'le Kenan'ın Hollanda'daki esrar kullanımı ve Avrupa'daki cinsel özgürlükler üzerine söylediklerini düşünen Adem endişeye kapılmıştır. Cemal'le Kenan Adem'e, Alman hükümetinin esrar ticaretinin yalnızca yüzde onunu tespit edebildiğini, geri kalan kısmın ülke içinde yasadışı yollardan yayıldığından bahsetmişlerdir. Hollanda'da ise hükümet esrar ticaretine hiçbir şekilde engel olamadığı için halkın yasadışı yollardan bu ürünü elde etmelerinden dolayı belediyeler aracılığıyla belirli miktarda gençlere bu ürünü ücretsiz vermeye karar vermiştir. Bu sayede hükümet yasadışı esrar ticaretinin önüne geçmiş ve gençlerin yasadışı örgütlerin eline düşmelerine engel olmuştur. Aynı zamanda Cemal, Kenan ve Adem üçlüsü Avrupa'daki cinsel ilişki özgürlüğünden de bahsederler. Cinsellik insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biridir. Bireyin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünü sağlamasında cinsellik oldukça önemli bir rol oynar. Sağlıklı ve düzenli bir şekilde cinsel ilişkiye girmek insanı gündelik stresin yarattığı bunalımlardan uzaklaştırır ve psikolojik olarak insanın sağlıklı kalmasını sağlar. Cinselliğin bu yönünü keşfetmiş olan Avrupalıların aksine Türkler cinsellik konusunda hala oldukça tutucudurlar. Bundan dolayı Avrupa'da yaşayan Türkler bile cinsellik konusunda ciddi sıkıntılar yaşamaktadırlar. Kenan'la Cemal'in Hollanda'da yasadışı işler yaptıklarından emin olan Adem, tek başına Duisburg'a dönmeye karar verir. Utrecht'ten Duisburg'a giden bir trene binen Adem tek başına geri döner.

Adem'in Yaşadığı Bunalımlar ve Kenan'la İlgili Gerçekleri Öğrenmesi

Duisburg'a geri dönmek için Ardından Adem sıklıkla gittiği Ren Nehri'nin kenarına iner ve derin düşüncelere dalar. Eğitim aldığı okulda oldukça yalnız olan Adem tek dostunun Achim olduğunu düşünür fakat onun daha önce evine bile hiç gitmemiş olduğunu fark eder. Alman çocuklar Türklere karşı oldukça soğuk bir tavır

takınmışken Türk çocukları da mesnetsiz anlaşmazlıklar yüzünden sürekli birbirleriyle kavga etmektedirler. Adem, gelecekte kendisiyle bakkal dükkanı açmak istemiş olan arkadaşının bu düşüncesini gülümseyerek karşılamıştır. Zira Almanya'da iş ortaklığı yapan neredeyse her Türk birbirine kazık atmıştır. Eğitim döneminin başladığı zamanlarda Adem Melanie'yle aynı sırayı paylaşacağını öğrendiğinden herhangi bir Almanla aynı sırayı paylaşmaktansa tek başına oturmayı tercih etmiştir. Bundan dolayı hem kendisi hem de Melanie sınıfta yalnızlaşmıştır. Cemal'le Adem tarafından kandırıldığını düşünmüş olan Adem, onların kirli işlere bulaştıklarını anlamıştır. Bundan dolayı Adem Gül'ün vermiş olduğu tavsiye üzerine tren yolculuğu sırasında bir Omayla tanışmıştır. Sürekli olarak limonlu şeker yiyen Oma, II. Dünya Savaşı sırasında silah fabrikasında çalışmış ve çalışma ortamının sağlıksız koşulları nedeniyle sağlık sorunları yaşamıştır. Halkın bir delinin ardına takılarak ülkelerini mahvettiklerini düşünmektedir. Duisburg'a dönen Cemal Adem'i Ren Nehri kıyısında bulur. Birlikte bira içmeye gitmeleri üzerine Cemal Adem'a Kenan'ın karanlık yüzünü anlatır. Cemal Adem'e Kenan'dan uzak durmasını ve okulunu bitirerek namusuyla para kazanmasını önerir. Aksi halde yasadışı işlere bulaşması durumunda sonunun cezaevi olacağını söyler. Mamak Cezaevi'nde yatan Adnan'ın inançları ve davası yüzünden mahkûm olduğunu ve onun durumunun ahlaksız suçlar işlemiş kişilerden oldukça farklı olduğunu hatırlatır. Cemal Adem'e Kenan gibi insanlara güvenmemesi gerektiğini ve Gül'ün vermiş olduğu tavsiyeye uymasını söyler.

Salim Sarıkaya'nın Hatalarından Ders Çıkarması ve Adem'le Daha Fazla İlgilenmeye Karar Vermesi

Salim Sarıkaya, meslektaşı ve Halle'de yaşadığı komşularından biri olan Achim'in önerisi üzerine IG Metall Sendikası'na üye olmuştur. Uzun yıllar fabrika yönetiminin baskısı nedeniyle herhangi bir sendikaya üye olmamış olan Salim, zaman içinde işçi sınıfının elde ettiği kazanımlar sayesinde sendikaya üye olmuştur. Almanya'da işçi olarak geçirdiği zor yılları düşünen Salim'e Achim, Adem'in belki de sanıldığı kadar zeki olmadığını ve gerçekçi olması gerektiğini söyler. Zira Almanya'da her isteyen okuyabileceği kadar mühendislik ve tıp fakültesi yoktur. II. Dünya Savaşı'nın yıkıntıları üzerine yeniden inşa edilmiş olan kent tam anlamıyla bir sanayi şehridir. Bundan dolayı hava oldukça kirlidir ve bu bölgede işçi olan herkes çeşitli sağlık sorunları yaşamaktadırlar. Çocuklarının durumunu düşünen Salim Adnan'ın müebbet hapis cezası alabilmesi için bütün varlığını kullanmaya hazırdır. Fakat oğlunun hayatı boyunca dört duvar arasında yaşayacak olması onu derinden yaralar. Zira daima zekasıyla ön plana çıkmış ve ortaokul öğretmeni olması beklenen Adnan'ın böylesi bir ceza almış olması onu derinden yaralamıştır. Dolayısıyla Salim Sarıkaya Adem'in en iyi şekilde eğitim almasını, iyi yerlere gelmesini ve mutlu olmasını ister. Bundan dolayı onun geleceği için elinden gelenin en iyisini yapmaya, onunla daha fazla ilgilenmeye ve gözü yaşlı olan eşini nispeten teselli etmeye karar verir. Oğlunun eğitimiyle yakından ilgilenmeye karar veren Salim Sarıkaya Türkân Gümüş'le görüşmeye ve ders aralarında onu görmeye gitmeye karar verir.

Adnan'ın Dava Süreci ve Mahkûmiyeti

Oğlu Adem'le birlikte Ren Nehri kıyısında gezinen Salim, o bisiklete binerken eşi Hacer'den gelen mektubu okur. Savunman Orcan Bey Sarıkaya ailesine yüklü bir miktarda para ayrılması durumunda dava sürecini olumlu yöne çevirebileceklerini söylemiştir. Hacer Sarıkaya Orcan Bey tarafından sömürdüklerinin farkında olsa da oğlu Adnan'ın hayatının kurtulması ihtimalini göz ardı edemez. Bundan dolayı Orcan Bey'in istediği meblağı vermeyi kabul ederler. Türkiye'deki evlerinden kiracı olan Nüfusçu Kadir Efendi'den daha fazla kira almayı düşünmüş olan Hacer Sarıkaya ona Adnan'ın durumunu anlatmıştır. Kadir Efendi Hacer'e Eski Milletvekili Osman Kazancı'yı tanıdığını ve Adnan'ın cezasının müebbet hapse çevrilmesi için bir şeyler yapabileceğini söyler. Hacer Kadir Efendi'ye Adnan'ın mevcut durumunun düzelmesi durumunda kirayı arttırmayacağını fakat gerektiği takdirde kiraya zam yapması gerekeceğini söyler. Ülkede ekonomik durumun oldukça kötü olduğundan ve her şeyin oldukça pahalı olduğundan bahseder. Siyasi bir mahkûm olan oğluyla yalnızca birinci dereceden yakını olduğu ve aynı soyadı taşıdıkları için görüşebilir. Türkiye'den Almanya'ya getireceği hediyelerden bahsettikten sonra mektubu sonlandırır.

Adem'in Daha İyi Bir Eğitim Alması Konusundaki Düşünceler

Oğlu Adem'in daha iyi bir eğitim almasını isteyen Salim Sarıkaya bir buket çiçek alarak Türkân Gümüş'ün evine gider. Salim Türkân'a oğlunun daha iyi notlar alıp üniversiteye gitmesi için ne yapması gerektiğini sorar. Salim Adem'e Almancasını geliştirmesi için özel öğretmen tutmayı düşünür. Fakat Türkân Salim'e özel öğretmen tutmanın oldukça pahalıya mâl olacağını ve bunun kesin çözüm olmayacağını söyler. Salim Adem'i ayrımcı öğretmenlerden dolayı başka bir okula göndermeyi de düşünür. Fakat Türkân bu düşüncenin de kesin bir çözüm olmayacağını söyler. Zira Hauptschule ve Sonderschule gibi okullar geleceğin işçilerini yetiştirmektedir ve yabancı uyruklular Alman hükümeti tarafından kasıtlı olarak bu okullara mahkûm edilmektedirler. Kişilere üniversite yolunu açan Gymnasiumlara giden Türk öğrenci sayısı yok denecek kadar azdır. Türkân Salim'e Adem'in ilk önce Almancasını ilerletmesi gerektiğini ve

ardından sayısal derslerde ve Alman Tarihi dersinde kendini geliştirmesi gerektiğini söyler. Salim Adem'i Türkiye'ye geri gönderip eğitimine orada devam etmesini sağlamayı da düşünür. Lakin Türkân, Türkiye'deki siyasi ortamın oldukça gergin olduğunu ve ebeveynlerinden uzak kalacak olan Adem'in başına neler gelebileceğini bilemeyeceklerini söyler.

Göçmen Türklerin Sinema Alışkanlığı Türkân Gümüş'ün evinden ayrıldıktan sonra Linden Sokağına gelen Salim, 23 numaralı binanın üçüncü katında ikamet eden Mesut ile Cevriye çiftini ziyaret eder. Evlerine Japon bir firma tarafından yapılmış video oynatıcı almış olan aile üyelerinin Kemal Sunal filmi izledikleri görülür. Kemal Sunal'ın ülkedeki siyasi atmosferi nasıl tiye aldığından bahsederler. Aynı zamanda film sektöründe oyuncuların mı yoksa yapımcıların mı daha fazla para kazandıkları üzerine tartışılır. Küçük çocukların öpüşme sahnelerini izlemelerine izin verilmez. Çocukların hangi filmleri izleyecekleri ve izlemeleri gerektiği üzerine tartışılır. Kemal Sunal'ın filminin ardından Fatma Girik'in, Tarık Akan'ın ve Yılmaz Güney'in de birer filmi izlenir. Oğlu Adem'i evde yalnız başına bıraktığını hatırlayan Salim evden hisşimla ayrılır. Dönerken oğluna neden geç kaldığını nasıl anlatacağını düşünür.

İkiyüzlü Dindarlık: Alaaddin Hoca Frau Platte tarafından cezalandırıldığı için sınıfın en arkadaki sırasına oturtulmuş olan Adem'in Melanie'nin yanına yeniden oturması istenir. Fakat Adem yeni yerinden oldukça memnun olduğunu ve Melanie'nin yanına oturmak istemediğini söyler. Teneffüs sırasında Adem, sınıf arkadaşı olan Murat'ın boynuna astığı küçük Kuran'ı görür. Aynı gün Salim Sarıkaya, Yeşil Cami İmamı Alaaddin Hoca'yı okuldan çıkarken görmüştür. Alaaddin Hoca'yla Frau Wolf arasında bir ilişki yaşandığını düşünenler olduğu gibi Alaaddin Hoca'nın oldukça sofi olduğunu ve onun başka kadınlarla birlikte olmayacağını söyleyenler de görülür. Fakat Alaaddin Hoca'nın oldukça kadın düşkün olduğu ve özellikle Alman kadınlarını tercih ettiği herkes tarafından bilinmektedir. Türkiye'de olan eşini defalarca başka kadınlarla aldatmıştır.

Adem'in Oma Johanna'dan Yardım Alması Cemal'le arasında geçen en son konuşmada Adem, Gül ve Kenan'la ilgili acı gerçekleri öğrenmiştir. Ablası olarak gördüğü Gül'ün başkalarıyla para karşılığında birlikte olmasına üzülmelerinin yanı sıra hiçbir ahlaki değeri olmayan Kenan'a karşı öfke duymaya başlar. İçten içe Gül'e karşı derin bir sevgi besleyen Adem, bir gün, evlerini ziyaret eden kadın anlatı kişisiyle öpüşür. Ailesinden biri olarak gördüğü kadın anlatı kişisiyle birlikte olur. Adem, her ne kadar yaşananlara engel olmak istese de Gül onu zorlamaya devam eder. Kendi çevresindeki en temiz insanla birlikte olarak Gül, hem vicdanen rahatlamaya hem de saflığı yeniden tatmaya çalışmıştır. Almancasını geliştirmesi gereken Adem'e Gül Omalardan yardım istemesini tavsiye etmiştir. Bunun üzerine Adem Johanna adındaki Omayla tanışmış ve ondan ders almaya başlamıştır. Oma Johanna Adem'in hem okuldaki derslerine hem de Almanca öğrenmesine yardım eder. II. Dünya Savaşı'nın en derin acılarını yaşamış, savaş sırasında fabrikalarda çalışmış ve ailesi tarafından yalnız bırakılmış olan Oma Johanna, güçlü ve temiz kişiliğiyle herkesin sevgisini kazanır.

Okulda Gerçekleşen Eylemin Soruşturulması ve Adem'in Kendi Sorunlarıyla Mücadele Etmesi Anlatının sonuna doğru birçok eğitsel sorunla cebelleşen okulda kimliği bilinmeyen kişiler tarafından bir eylem gerçekleştirilir. Kimliği bilinmeyen kişiler okuldaki müdür odasına ve öğretmenler odasına pislemişlerdir. Başlangıçta bu eylemin ardında Türk öğrencilerin olduğu düşünülse de kısa süre sonra eylemcilerin Nazi dünya görüşünü savunan Alman öğrenciler oldukları anlaşılır. Kimliği tespit edilen öğrenciler mevcut eğitim sistemini protesto etmek için böylesi bir eylemi hayata geçirdiklerini söylerler. Fakat aynı zamanda bazı Almanlar eylemin Türkler tarafından gerçekleştirildiğini iddia etmekte ısrar ederler. Okulda gerçekleşmiş olan bu olayı soruşturan müfettişlerden Katharine Kleine Adem'e özel bir ilgi gösterir ve onun defterine telefonunu not ederek gerektiği takdirde kendisini arayıp yardım isteyebileceğini söyler. Müfettişin bu jesti sayesinde Adem okulda popüler hale gelir. Bazı Alman öğretmenler tarafından istenmeyen kişi olarak görülen Adem'e olayın yükü yıkılmak istenmişse de müfettişin ona sahip çıkmasıyla yozlaşmış öğretmenler amaçlarına ulaşamamışlardır. Zaman içinde Adem derslerinden iyi notlar almaya başlar ve Melanie'yle arası düzelir. Melanie'nin Adem'e karşı duygusal hisler beslediği ve Adem'in de ona karşı boş olmadığı görülür.

Sorunlarla Mücadeleye Devam Edilmesi Adem, her ne kadar kendi sorunlarının birçoğunu çözüme kavuşturmuş olsa da Almanya'da hala birçok Türk'ün sorun yaşadığını bilmektedir ve Ren Nehri'ne bütün düşünceleriyle hislerini anlatır. Kenan'dan kurtulmaya ve düzgün bir hayat yaşamaya karar vermiş olan Gül ondan uzaklaşır. Yaptığı yasadışı işlerin ayyuka çıkmasıyla birlikte Kenan polis tarafından aranmaya başlar. Polis tarafından izlendiğini anlayan Kenan arabasıyla ilerlerken Ren Nehri kıyısında durur ve polisten kaçmak amacıyla kendini akan suya bırakır. Onun akan suda boğuluşuna

kendi aralarında dertleşen Gül'le Adem şahit olur. İkili onun yaşadığı trajediye hem üzülür hem de sevinir. Tezini başarıyla bitirmiş olan Ahmet Gül'le birlikte memlekete dönmeye karar verir. Gül Ahmet'e ondan gizlediği her şeyi bütün açıklığıyla anlatır. Ahmet Gül'ü affeder ve ona sahip çıkar. Hacer Sarıkaya'ya Adnan'ın cezasının hafifletilmesi için daha sık Türkiye'ye gidip gelmeye başlar. Savunman Orcan Bey'e büyük meblağlarda ödemeler yapılır. Oğlunun kurtulacağına dair inancını yitirmemeye çalışır.

Temalar

Kimlik II. Dünya Savaşı sona erdikten sonra kentleri ve kırsal kesimleriyle harabeye dönmüş olan Almanya, ülkenin işçi açığını kapatarak yeniden kalkınabilmek amacıyla başka ülkelerden işçi kabul etmeye başlamıştır. Almanya Türkiye'den ilk defa 1960'lı yıllarda işçi göçü almaya başlamıştır. Anlatının ana anlatı kişilerinin mensubu olduğu Sarıkaya ailesi Duisburg'a aynı yıllarda göç etmiştir. Salim Sarıkaya Almanya'ya ilk defa geldiğinde maden ocaklarında çalışmış ve daha sonra demir-çelik fabrikasında işçi olarak çalışmaya başlamıştır. Almanya'ya göç eden Türkler kendileriyle birlikte kültürlerini, inançlarını, adetlerini, geleneklerini, dillerini ve alışkanlıklarını da götürmüşlerdir. Almanya'ya işçi olarak giden kişiler zaman içinde göçmene dönüşmüş ve kimlik kargaşası yaşamaya başlamışlardır. Almanya'da yabancı olarak görülen Türk işçiler, kendi ülkelerindeyse Almanca olarak adlandırılmaktadırlar. Anlatı kişilerinde iki farklı kültürün değerlerinin çatıştığı açıkça görülür. Almanya'ya uyum sağlamayı arzulayan anlatı kişileri kendi inançlarını ve kültürlerini tamamen reddetmek istemezler. Dolayısıyla anlatıda yer alan Almanya'ya işçi olarak göç etmiş olan anlatı kişileri bir yandan kendi ekinel kimliklerine sahip çıkmaya çalışırken diğer yandan yeni tanışmış oldukları Batı ekinine uyum sağlamaya çalışırlar. Fakat bu durum beraberinde birçok sorunun ortaya çıkmasına ve çatışmanın yaşanmasına sebep olur.

Nesil 1960'lı yıllarda Almanya'ya göç etmiş olan ilk Türk işçiler, Almanya'da doğmuş ve orada yetişmiş olan çocuklarının kendilerine göre daha fazla benzeşmeye uğradıklarını fark ederler. Ebeveyn konumunda olan anlatı kişilerinin büyük çoğunluğu Almanca bilmektedir ve eski gelenekleriyle inançlarına bağlıdırlar. Fakat Almanya'da doğmuş, büyümüş ve oradaki okullarda eğitim almış olan çocuk anlatı kişilerinin daha iyi Almanca bildikleri ve atalarının gelenekleri ve inançlarıyla çok fazla ilgilenmedikleri görülür. Bu durum kuşaklar arasında nesil çatışmasının yaşanmasına yol açar. Zaman içinde oldukça farklı süreçlerden geçmiş olan kuşaklar arasında dünya görüşü ve bilinçsel farklılıklar oluştuğu görülür. Almanya'ya ilk gelen neslin daha çok maddi olumsuzlukları kendine sorun edinip kderci bir tavır takındıkları görülürken, diğer neslin daha kapsayıcı ve toplumu ilgilendiren sorunlara yöneldikleri görülür. Kıyısında Ren Nehri'yle dertleşen Adem'in anlatının sonlarına doğru daha çok toplumsal konulara ve sorunlara yöneldiği görülür. Zira Dev-Genç üyesi olduğu için tutuklanmış ve katıldığı eylemlerden dolayı idama mahkûm edilmiş olan Adnan'ın da babasından dünya görüşü bakımından oldukça farklılaştığı görülür. "Zor şartlarda iş edinmiş ve aç kalmaktan kurtulmuş bir baba sadece maddeye yani geçime odaklanır. Ancak oğul için ise gurur her şeyin üstündedir" (Karabela (Şermet) 2007, 598).

Güç Sıkıyönetim mahkemeleri tarafında birçok Marksist-Leninist ya da sol görüşlü aydının ve öğrencinin tutuklanıp işkence gördüğü dönemlerde geçen anlatının 1980'li yılları işaret ettiği anlaşılmaktadır. Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra ortaokul öğretmeni olmak amacıyla fakülteye başlamış olan Adnan Sarıkaya, zaman içinde toplumun maruz kaldığı haksızlıklara karşı duyarlı bir bilinç geliştirmiş ve militanlaşmıştır. Fakültede öğrenci olduğu dönemlerde Dev-Genç'e üye olmuş olan Adnan Sarıkaya mevcut siyasi iktidarın anamalcı ve emperyalizm yanlısı politikalarını alaşağı etmek için çeşitli eylemlere katılmıştır. Giriştiği veya katıldığı eylemler sonucunda emniyet güçleri tarafından yakalanan Adnan Sarıkaya sıkıyönetim mahkemesi tarafından yargılanır ve idam cezasına mahkûm edilir. Sarıkaya ailesi Adnan'ın çarptırıldığı cezanın hafifletilmesi için çeşitli girişimlerde bulunur. Fakat roman dizinin son halkasında bu girişimlerin olumlu sonuç vermediği ve Adnan Sarıkaya'nın idam edildiği görülür. Özgürlük, eşitlik, kardeşlik ve dayanışma gibi mottolarla eyleme geçmiş olan ülke gençlerinin kişisel çıkarlar doğrultusunda hareket eden siyasi muktedirler ve bürokratlar tarafından öldürüldükleri anlatının arka planında işlenir. 1980'li yılların Türkiye'sindeki altyapısal durum, işçi olarak Almanya'ya göç etmiş olan anlatı kişilerinin gözünden yansıtılır. Türkiye'yi; hukuksal, iktisadi, toplumsal ve siyasal olarak daima geriye götürmüş olan darbeler eleştirilir.

Aşk Aşk izlediği anlatı boyunca farklı anlatı kişileri üzerinden değişik tezahürleriyle işlenmiştir. Daha çok deniz ürünleriyle yapılan yemeklerin sunulduğu bir doyumevinde çalışan Gül, üniversitede öğrenci olan ve tezini bitirmeye çalışan Ahmet'le evlenmiştir. Fakat daha sonra lokantaya

gelen Kenan'dan etkilenecek onunla birlikte olmaya başlamıştır. Fakat birbirinden farklı birçok yasa dışı işe bulaşmış olan Kenan bir süre sonra Gül'ü yaşlı ve zengin erkeklere satmaya başlar. Bedenini satarak daha fazla para kazanıp birikim yapabileceğini fark eden ve Kenan'ı memnun etmek isteyen Gül bedenini satarak para kazanmaya başlar. Fakat anlatının sonlarında Kenan'la geleceğinin olmadığını fark eden ve aslında Ahmet'i sevdiğini anlayan Gül işi bırakır ve Ahmet'in tezini bitirmesiyle birlikte Türkiye'ye geri dönerler. Aynı zamanda okuldaki sıra arkadaşı olan Melanie'yle bazı sorunlar yaşayan Adem'in zaman içinde yalnızlaştığı ve içe kapandığı görülür. Sürekli olarak Adem'in üzerine giden ve onu rahatsız eden Melanie'nin aslında ondan hoşlandığı anlatının sonunda ortaya çıkar. Zira roman dizisinin sonuncu halkasında ikilinin evlendiği ve hayatlarını paylaştıkları görülür. Adem'in ilgisini çekmek amacıyla sürekli onu rahatsız etmiş ve onunla uğraşmış olan Melanie'nin asıl amacının ona yakınlaşmak olduğu anlaşılır. "Koca Ren'de Türk genç Adem ile Alman genç kız Melanie arasında nefretle başlayan ilişki aşka döner. Yazar burada iki farklı kültürün temsilcisi olan ve anlaşamayan gençleri aşk ile bağlayarak soruna çözüm bulmuştur" (Karabela (Şermet) 2007, 599).

Yabancılaşma "Koca Ren" isimli romanda ise Türkiye'den Almanya'ya göç etmek zorunda kalan Salim Sarıkaya karakteri ile değişen yaşam koşullarının insanı nasıl bir kuşatılmışlık içinde bıraktığı düşüncesi temellendirilir. Metanın insan yaşamının önüne geçmesi, şüphesiz her bireyin yaşamından birtakım değerlerin yitip gitmesine neden olur. Meta, herhangi bir insanın ihtiyacını karşılayan ve üzerinde kullanım algısı barındıran bir değer iken, kapitalizm olgusunun tüm insani edinimleri sıfırlaması ve insani ilkeleri reddetmesiyle bireyin, emeğini öteleyen bir değer vasfı kazanır. Emeğini böyle bir vasf ile algılamak zorunda kalan Sarıkaya, üretimde bir dönüşüm sürecini yaşayamayan insanın tüm değerleri ile erişimini gözler önüne sermesi bakımından önemlidir. Bireyi her yönüyle temsil eden ve ona işlerlik kazandıran yönü onun üretimidir. Üretim; bireyin gereksinimlerini karşılayacak şekilde işgücünü zihinsel bir algıdan tasarımlaması ve tasarımı yaptığı şeyi dönüştürmesi ve dönüştürebilmesi gücüne sahip olmalıdır. Bireyin zihni tasarımları ile gelişen ve emeğin gücünü simgeleyen üretim, bireyi herkesleşmekten uzaklaştırır ve ona farklılık algısı katar. Böyle bir algıdan uzak olan Sarıkaya, üretime yaptığı katkıyı anlamlandıramaz ve kendisini sadece bedensel bir güç olarak algılar. Değer yasasının işlediği, para ve meta üretiminin varlığını sürdürdüğü bir toplumda Sarıkaya'nın emeği yüksek bir gelişim düzeyine işaret edemez, aksine onu yabancılaştırır. Bu nedenle Sarıkaya yabancılaşan yaşam karşısında yaşamın yitmesinden duyulması gereken sorumluluktan kopar; çünkü sistem onu ekonomik yapının dönüştürücü ve işleyici bileşeni olan basit bir nesne haline getirir" (Akar 2010, 90-91). Benzer bir şekilde anlatıdaki Gül adlı anlatı kişinin de mevcut iktisadi-siyasi dizge içerisinde daha fazla para kazanıp sermaye biriktirmek amacıyla kendi bedenini pazarladığı ve bedenini bir meta haline getirdiği görülür. Kendi bedenini bir işveren aracılığıyla pazarlayan Gül'ün kendine ve emeğine yabancılaştığı açıkça görülmektedir.

Ötekileşme Ekinse, dilsel, inançsal olarak oldukça farklı bir coğrafyaya işçi olarak göç etmiş olan Türkler, sınıfsal olarak en alt kesimde yer almalarından ve kimlikli farklılıklarından dolayı acımasız derecede ayrımcılığa ve ötekileşmeye maruz kalırlar. Anlatının başkışisi olan Adem Sarıkaya, eğitimine devam ettiği Hauptschule türündeki okulda birçok konuda ayrımcılığa uğrar. Alman öğretmenler Türk öğrencilerin iyi notlar alıp daha iyi okullara gitmelerine ve sınıf atlamalarına engel olurlar. Sıra arkadaşı olan Melanie Adem'e saçlarını sarıya boyatarak ve cildini beyazlatarak sınavlardan daha iyi notlar alabileceğini söyler. Zira Melanie sınavlarda Adem'den kopya çekmesine rağmen ondan daha iyi notlar almaktadır. Alman hükümeti ve eğitim sistemi okullarında eğitim gören bütün yabancıların Almanlaşmasını istemektedir. Almancanın, Alman kültürünün, Alman tarihinin çok iyi öğrenilmesine hatta mümkünse öğrencilerin din değiştirmesini beklemektedirler. Her alanda ayrımcılığa maruz kalan Türklerin Almanya'da öteki oldukları görülür. Bunun haricinde Salim Sarıkaya, on yıldan fazla bir süredir çalıştığı demir-çelik fabrikasında usta veya ustabaşı olmayı çoktan hak etmişken, etnik kimliği nedeniyle hakkını alamamıştır. Kendisinden çok daha tecrübesiz ve bilgisiz ustaların emri altında çalışmak zorunda kalmıştır. "Koca Ren" isimli romanda yazar; içine girilen, yüzünü bilmediği, tanımadığı bir medeniyet çizgisinin bireyde yarattığı etkiye dikkat çeker. Bireyselliğine daima öteki misyonu yükleyen, bir toplumun değerleri ile yaşantı ortaklığı kuramayan ve kendini var edici bir insiyatif ile algılayamayan Adem, benliğini kültürel değerlerin bir uzantısı olarak açığa çıkaramaz. Kendine ait hiçbir özgürlüğü olmayan yabancılaşmış insanlar, yalıtık bir kültür ortamında yaşarlar" (Akar 2010, 36-37).

Kişİ İncelemesi

Adem Sarıkaya (Sosyal/Duygusal) Anlatının başkışisi olan Adem, on beş yaşındadır ve Almanya'da Hauptschule adı verilen bir okulda eğitim görmektedir. Salim ve Hacer Sarıkaya çiftinin oğullarından

biri olan Adem, Almanya'da maruz kaldığı ayrımcılıktan dolayı zaman içinde içe kapanık bir karaktere dönüşmüştür. Aile mensupları tarafından sürekli zekasıyla ön plana çıkarılmış olan Adem'in mühendislik ya da tıp fakültesi okumasının hayali kurulmuştur. Fakat Adem Almanya'daki mevcut eğitimsel sorunlar nedeniyle eğitim konusunda ciddi sorunlar yaşar. "Duisburg Üçlemesi" olarak adlandırılan ve bu üçlemenin en önemli halkasını oluşturan "Koca Ren" isimli romanda Adem, kendini itiraf edemeyen ve ontik anlamda evrene doğuşunu onaylayamayan çözümlü biridir; çünkü o, yalnızlık ve iletişimsizlikten kaynaklanan bir yabancılaşma ve aidiyet sorunu yaşar. Adem, bilincine karşı bir şey söyleyemeyen veya kendisine söylenen şeyleri tekrarlayan bir algının yığınaşan söyleyicisidir. Memleket özlemi, memleketinde bırakmak zorunda kaldığı insani ve duygusal bağlar, en çok da siyasi suçlu olarak yargılanan ve idama mahkûm edilen Adnan abisinin çaresizliği nedeniyle tepkisiz bir insan haline gelir. Boş zihni ve ruhu anlama ve bilme yetisinden uzaktır; çünkü Adem, kendine dair gözlem gücünü yitiren, asalak yaşama yatkın biri haline dönüşür. Zihinsel ve bilişsel düzeni, varoluşunu konumlandırmaya dair tüm reformları reddeder; çünkü Adem, birey olarak kalma isteminin sonlandığı anı yaşar" (Akar 2010, 22).

Ürkek Almanya'da geçirdiği yıllar içerisinde kendi içine kapanmıştır: "Pehlivanlar gibi güçlüydü Adem. Hem de yakışıklı. Kara kaş, kara göz! "Sende eksik olan ne biliyor musun hemşerim? Cesaret! Başka her şeyin tamam! Boy bos birinci! Güzellik müthiş! Hele gözlerin? Diplerine gizli ampuller takılmış, fışkırıyor ışıklar!" (Baykurt 2018, 36).

Eleştirel Toplumsal durumlar karşısında fazla edilgen olan babasını zaman zaman eleştirir: "Babam korkuyor fişlenmekten. Ben korkmuyorum taş olmaktan. Niçin korkar babam?" (Baykurt 2018, 31).

Bilinçli Din istismarcılarının hurafelerine ve uydurmalarına kanmaz: "Atmıyorum ve Tanrı taş etmiyor! Niçin taş etsin? Dünyada yeterince taş mı yok?" (Baykurt 2018, 29).

Hayalperest Yalnızlaşmasından dolayı sürekli hayal kurar ve kendisiyle sohbet eder: "İçimde kurduğum da yaşam değil midir? İçimde kurduğum da gerçek değil midir? Benim içimin gerçekleridir bunlar" (Baykurt 2018, 304).

Duyarlı "İyi bir at, on BMW kadar pahalıdır. İyi atları almaya para yetmez. İyi bir at, sahibi yaralandı örneğin, durur başını bekler! Onu kurttan kuştan korur. Otomobil korumaz. Otomobil bilmez böyle iyilikleri. (...) Otomobil modası yayıldı, atçılık öldü! Türkiye'de bile öldü atçılık! Bir de bu Alıncılık çıktı. Buraya gelip çalışmak için herkes atları satıp rüşvet verdi!" (Baykurt 2018, 66).

Zeki Ailesi tarafından oldukça zeki bir çocuk olarak kabul edilen Adem'in Almanya'da neden başarısız bir öğrenci olduğu sorgulanır: "Beş yaşında Kuran'ı yarı etti, yedi yaşında hatim indil! Sedası da güzel. Hacılar camisinde "kamet" okudu. Hem de cinlerinki gibi keskin bir kafası vardı. Bir motoru ver eline, söküp taksin! Koca kamyonu ver, köprüsüz çaylardan geçirip, yüksek dağlardan aşırın! Onu buraya getirici değildim. Allah selamet versin, benim babam, o da nasıl anlatayım, gün görmüş, duyduğunu, dinlediğini tutmuş, deneyimli bir adam, bana dedi: "Oğlum Salim! Bu çocuk bildiğimiz çocuklardan değil! Kafası çalışıyor! Bizim buralarda zekasına uygun okul yok! Götür Alman okullarında okusun! Hem yurda, hem insanlığa yararlı bir doktor, yada yüksek bir mühendis olsun. Yurda, insanlığa yararı olanın bize de yararı olur!" (Baykurt 2018, 93).

Heyecanlı Kendisine ders verecek bir Oma bulması üzerine oldukça sevinir: "Oma buldum heey Koca Ren! Gül ablanın dediği Oma'yı buldum! Aradığım Oma'yı buldum! Herkes bulabilir mi; ben buldum heey Koca Ren! Sana epeydir işte bu yüzden gelemedim. Ama zaten sen beni dinlemiyorsun!" (Baykurt 2018, 236).

Öteki Almanya'da kendi bir yabancı ve öteki gibi hissedilen Adem aidiyet duyduğu memleketine geri dönmek ister: "Adem babasından önce itiyor bavulunu, çantaları hem de düşünüyor: Ne olurdu şimdi bu uçakla ben gitsem? Çok değil bir ay kadar kalkıp ninemle, dedemle görüşüp geri gelsem. Ne yararı var bana bu okulun? Çatısının altında kim beni seviyor? Müdür Fau Wolf, öğretmen Flau Flatte, Türk öğretmeni Henry Toprak; gitsemde gelmesem diye sevinirler! Yokluğun hepsi canıma minnet! Bir Melaine var sınıfta: Sidikli der bana" (Baykurt 2018, 15).

Salim Sarıkaya (Sosyal/Duygusal) 1960'lı yıllarda işçi olarak Almanya'ya yerleşmiş olan Salim Sarıkaya, başlangıçta birkaç yıl maden ocaklarında çalıştıktan sonra bir demir-çelik fabrikasında demir

eritmeci olarak çalışmaya başlamıştır. Hak etmiş olmasına rağmen yabancı olmasından dolayı ustalığa ya da ustabaşılığa yükselememiştir. Ortaokul öğretmenini olması beklenirken siyasi eylemlere katılmış olan oğlu Adnan'la aynı kaderi paylaşmasını istemediği Adem'in iyi bir eğitim alması için elinden geleni yapar. Diğer yandan idam cezasına çarptırılmış olan Adnan'ın cezasının hafifletilmesi için çaba gösterir. "Salim Baba on yedi yaşında evlenmiş ve askerlik sonrası Almanya'ya işçi yazılmıştır. Almanya'da önce ağır işlerde çalışır. Usta ya da ustabaşı olamaz hiçbir zaman. Çünkü Türkleri usta ya da ustabaşı yapmazlar. İş konusunda her zorluğun üstesinden gelerek Almanya'da kendince bir düzen kurmuş olan Salim Baba çocukları konusunda yetersiz kalmıştır. *Koca Ren*'de Salim Baba'nın en büyük derdi çocuklarıdır. On dört yaşındaki oğlu Adem'in okuması için mücadele verir" (Karabela (Şermet) 2007, 580).

Sitemkâr Okulda istenmeyen kişi olan oğlunun durumunu ve tavırlarını sitemkâr bir üslupla eleştirir: "Salim, gözüyle salonda bulunan kız ve özellikle erkek öğrencileri yeniden taradı. Yeniden, "Ah eşşekoğlu eşek Adem! Dedi. Ayırdında olmadan eli havaya kalktı" (Baykurt 2018, 113).

Eleştirel Gözüne çarpan haksız eylemler ve söylemler karşısında zaman zaman tepkisini gösterir: "Salim Sarıkaya, dikildiği yerde ellerini birbirine bağladı çözdü: 'Dur kardeşim, ben daha sözümü bitirmiş değilim! Biz seni nasıl dinledik? Sen de bizi öyle dinle! Dinden anlıyorsun, biraz da insanlıktan anla! O din yalnız senin değil, aynı zamanda bizim. Ben dinimi yeteri kadar biliyorum. Ama onun her noktasını senin gibi anlamıyorum. Ben diyorum ki çocuklarımızın analarını bu toplantılara getirebilirsek iyi olur! ama üstümüzde baskı var diyorum, getiremiyoruz" (Baykurt 2018, 113-114).

Bilinçli Almanya'da işçi olarak geçirdiği yıllar içinde sınıf bilinci geliştirmiştir: "Biz bu Rur Havzasında hem de bütün Almanya'da çok acı yenildik. Yeryüzünde bizimki gibi bir yenilgiyi yasayan azdır. Şimdi biliyoruz, yeryüzünün en az yarısında suskunluğumuzdan ötürü ağzımıza s... Korkunç sindirildiğimizi, dipten indiğimizi söylüyor herkes. Yerlere batırılıyor. Ama kimse hayfımızı bilmiyo. Diyorlar ki "Nerde Mark'sın Engels'in halkı? "Diyorlar ki ortalıkta bunca rezillik başını almış gidiyor" (Baykurt 2018, 98).

Sömürülen "Millet ayda üç bin mark kazanmak için bin metre yerin altında otuz gün kömür söküyor! Sarıkaya Obera'daki balık evinde günde on saat çalıştı. Ayaklarına kara sular inirdi. Gene de koca bir ayda bin mark alamazdı" (Baykurt 2018, 147).

Çalışkan Ömrünün en güzel ve verimli yıllarını çalışarak geçirmiş olan Salim, bir gün bile işe geç kalmamıştır: "Yıllar çalışarak, kısa donla duş alarak, Achim arkadaşla konuşarak, hem de iyi geçinerek, düz yolda upuslu uzanan tramvay demirlerinin her zaman sağından, tam yaya kaldırımının kıyısında bisikletlere ayrılmış kuşaktan sürerek, kırmızı yanınca durarak, yeşil yanınca sürerek, ışısız geçitlerde yaşlılara, gebelere çok da seyrektiler ya! okul çocuklarına yol vererek geçti gitti yıllar, hala da gider!" (Baykurt 2018, 180).

Endişeli Beklenmeyen durumlar karşısında tedirgin olur: "Çok hesapçı, biraz da korkakçadır babam. Gelmeden gelecekleri düşünme düşünme yaşar." (Baykurt 2018, 101).

İsyankâr Maruz kaldığı ayrımcılık karşısında zaman zaman içindeki isyan duygusu dışarıya taşar: "Soruma karşılık vermedin Achim Arkadaş! Bizi çok mu geri buluyorsun; elli yıl, yüz yıl? Anadolu'dan geldik, hem de böyleyiz diye biraz hor mu görüyorsun?" (Baykurt 2018, 97).

İlgili Anlatının ilerleyen bölümlerinde oğlu Adem'i anlamaya ve onunla yakından ilgilenmeye başlar: "Vaktimiz var oğlusunu! Önce bir karnımızı doyuralım, besleyelim canlarımızı. Sonra... İnşallah şu anan hayırlı bir haberle dönsün, bir bisiklet de sana alalım... Yalnız senden ricam; her seferinde kilidi vur, anahtarını cebine at" (Baykurt 2018, 176-177).

Gül Tanrıkul (Sosyal/Duygusal) Türkiye'den Almanya'ya göç etmiş olan bir ailenin kızı olan Gül, bir balıkçı lokantasında garson olarak çalışmıştır. Yirmi üç yaşında olan kadın anlatı kişisinin eşi Ahmet üniversite öğrencidir. Doyumevinde çalıştığı dönemlerde Kenan'la tanışan Gül, daha fazla para kazanıp birikim yapabilmek için onun ayarladığı yaşlı ve zengin Alman erkekleriyle para karşılığında birlikte olmaya başlar. Kenan ile Ahmet arasında kalmış olan Gül içsel olarak derin bunalımlar ve çatışmalar yaşar. Kenan'a aşiktir fakat Kenan Gül'ü başka erkeklere satmaktan çekinmez. "*Koca Ren*" romanı fuhsa düşen bir kadının yaşamına değinildiği tek romandır. Fakir Baykurt arzu ve istekleri para karşılığı ortaya çıkararak insan tipi ortaya koymaz. Ama burada Almanya'da yaşayan Gül adlı kadın, evli

olmasına rağmen sevdiği erkek Kenan tarafından fuhuş batağına çekilir. Kenan'a olan ilgisinden dolayı bundan vazgeçemez. En büyük isteği temizlenip Türkiye'ye dönmektir. Hatta müşterilerinden biri tarafından hamile bırakılan Gül Hollanda'ya kürtaj için gider. Gül cinsel anlamda düştüğü çıkmazdan, on beş yaşındaki Adem ile çıkış yolu arar. Kirlenmiş dünyada saf ve temiz kalabilen Ademe şefkatle karışık cinsel arzu duyar ve onunla evlerinde birlikte olur. Bu Adem için ilktir (Baykurt 2018, 234). Bütün bu cinsellik üstüne yaşananlar romanların kurgusunda asıl hareket noktasını başka yöne çeviren, okuyucuyu rutin işleyiş içerisinde kısa bir an da olsa başka taraflara yönlendiren ilişkilidir. Aslında Fakir Baykurt gerçek yaşamında çok eşliliğe karşı olmuş, trende tanıştığı eşinden ömrünün sonuna kadar ayrılmamıştır" (Yıldız 2008, 180-181).

Bunalımlı Eşini bir kadın tüccarıyla aldatan kadın anlatı kişisi iki erkek arasında kalmış olmanın bunalımını yaşamaktadır: "Çok istedim öğreniyim şu ne idüğü belirsiz heriften. Kendimden öğrendim, ondan öğrenemedim. Her istediğinde daha tam verdim kendimi. Başkalarına gittiğim zaman da onun gerekli ya da zorunlu bulduğu işi yapıyorum sanısına düştüm. Şimdi onunla yattığım gibi tatlı tatlı Ahmet'le yatmıyorum. Bileydim şu aldıkları çocuk ondandır, aldırmazdım. Bileydim Ahmet'in tezine zarar vermez, hemen boşanma davamızı açtırdım yurtta. Kötüden kötü açmazların, hem de çıkmazların içindeyim" (Baykurt 2018, 14).

Çalışkan Çalışkan bir kişiliğe sahip olsa da daha az çalışıp daha çok para kazanmak için para karşılığında erkeklerle beraber olur: "Gül ablan Oberaden'deki balıkevinde günde on saat çalıştı. Ayaklarına kara sular inerdi. Gene de koca bir ayda bin mark almazdı" (Baykurt 2018, 144).

Yardımsever İçsel bir bunalım yaşayan Adem'e bazı tavsiyelerde bulunur ve ona yardımcı olmaya çalışır: "Sen kendine eğer bir kız bulamadınsa, bir Oma bul en iyisi. Sana Almancayı Oma öğretir. Git okula, çık bahçeye. Türklerle toplan, Türklerle oyna, sonra gel eve kapan odaya! Böyle Almanca öğrenilmez. Kız arkadaş bulacaksın. Kız arkadaş yoksa, bir Oma!" (Baykurt 2018, 123).

Nazik Başkalarıyla empati yapabilir ve acı çeken insanları anlamaya çalışır: "Onların ne iyileri vardır! Oma'lar da tıpkı kızlar gibidir. Saçlarına, başlarına, yüzlerinin düzgünlüğüne titizlenirler. Çıkıp çıkıp pazara giderler. Sokulup konuşacaksınız. Elinden çantasını, filesini alacaksınız. Sabahleyin "Gut morgen!" diyeceksin. "Saçlarınız ne güzel böyle kıvrım kıvrım!" diyeceksin. "Anlat bana masallarınızı, masala benzer günlerinizi!" diyeceksin. Bugün ne Oma'lar var oğulsuz, kızsız, torunsuz! Uzun yıllar çalışmış işçi Oma'lar! Yorgun, ufalmış, yıllar yılı mutsuz kalmış. Savaşlarda yıkılmış. Yalnızlıktan kıvranan Oma'lar!" (Baykurt 2018, 123).

Güzel "Boyu uzun, kalçaları belli belirsiz kabargın. Göğüsleri de ne olsa vardı biraz. Saçları sarıya çalıyor. Tam sarı değil ama. Gözlerine kara egemen" (Baykurt 2018, 52).

Huzursuz Kenan'la birlikte olduğu ve başka erkeklerle para karşılığında yattığı için anlatının ilerleyen bölümlerinde bunlardan pişmanlık duyar: "Bir daha buralara düşmeyeceğim! Bir daha kendimi satmayacağım, sattırmayacağım! İşçi kız olarak geldim, Ahmet tezini bitirsin, asistan karısı olarak döneceğim yurda" (Baykurt 2018, 147).

Dostane Sevdiklerine karşı oldukça sıcakkanlıdır: "Birlikte otomobilin arkasına oturdular. Sık sık elini dizine vuruyor; "Deli Adem!" diyor. Arada Adem'in elini elinin içine alıyor, uzun tutuyor, okşuyor" (Baykurt 2018, 122).

Dertli "Ah, şu önde oturan kavat beni hep böyle yaşlılara satıyor a Adem! Paraları çok diye satıyor. Onların gönlünü en iyi ben hoş edebiliyorum diye satıyor. 'Şimdiye kadar sattım, sattım; başka satmayacağım!' diyor, gene satıyor" (Baykurt 2018, 124).

Kaynakça

Akar, Yeliz. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Toplumsal Gerçekçilik*. Yüksek Lisans Tezi, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Baykurt, Fakir. *Koca Ren*. İstanbul, Küçükçekmece: Literatür Yayınları, 2018.

Çetin, Rabia. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Toplumun Müşterek Bilinçatını Yansıtan Tiplerin Karşılaştırmalı İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2021.

Erol, Mustafa. *Fakir Baykurt'un Romanlarında Yer Alan Kişiler*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, 2019.

Karabela (Şermet), Sevim. *Fakir Baykurt (Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme)*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yeni Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi, 2007.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikaye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yıldız, Kanat. «*Fakir Baykurt'un Romanlarında Sosyal Hayat.*» Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2008.